

Byla C-630/21

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2021 m. spalio 13 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Oberlandesgericht Stuttgart (Vokietija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. spalio 12 d.

Ieškovas ir apeliantas:

O. K.

Atsakovė ir kita apeliacinio proceso šalis:

Mercedes-Benz Bank AG

Pagrindinės bylos dalykas

Direktyva 2008/48 – Vartojimo kredito sutartis – Teisė atsisakyti sutarties – Sutarties atsisakymo laikotarpis – Pabaiga – Visiškas sutarties įvykdymas – Vartotojo reikalavimo teisės – Teisė reikalauti grąžinti gautą naudą

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aiškinimas, SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

- a) Ar Direktyvos 2008/48 14 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad vartotojas nebeturi teisės atsisakyti sutarties, kai kredito sutartį abi šalys yra visiškai įvykdžiusios?
- b) Jeigu į a klausimą būtų atsakyta neigiamai:

Ar Direktyvos 2008/48 14 straipsnį pažeidžia valstybės narės nacionalinės teisės nuostatos, kurias taikant vartotojas nebegali pasinaudoti teise atsisakyti sutarties, kai kredito sutartį abi šalys yra visiškai įvykdžiusios?

c) Jeigu į a klausimą būtų atsakyta neigiamai, o į b klausimą – teigiamai:

Ar Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 3 dalį pažeidžia valstybės narės nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias vartotojas, kuris veiksmingai pasinaudojo Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalimi grindžiama teise atsisakyti sutarties, turi teisę iš kredito davėjo reikalauti grąžinti naudą, kurią kredito davėjas gavo iš mokėjimų, kuriuos vartotojas atliko kredito davėjui iki sutarties atšaukimo?

Nurodomi Sąjungos teisės aktai

2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB, visų pirma jos 14 ir 22 straipsniai

2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/65/EB dėl nuotolinės prekybos vartotojams skirtomis finansinėmis paslaugomis ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 90/619/EEB ir Direktyvas 97/7/EB ir 98/27/EB, visų pirma jos 6 straipsnis

2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB, visų pirma jos 9 ir 10 straipsniai

1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyva 85/577/EEB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su sutartimis, sudarytomis ne prekybai skirtose patalpose

Nurodomi nacionalinės teisės aktai

2002 m. sausio 2 d. paskelbtos redakcijos *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilinis kodeksas, *BGBI.* I, p. 42, 2909; 2003 I, p. 738), paskutinį kartą iš dalies pakeistas 2021 m. rugpjūčio 10 d. įstatymo 1 straipsniu (*BGBI.* I, p. 3515), visų pirma jo 242, 346, 357, 492 ir 495 straipsniai

1994 m. rugsėjo 21 d. paskelbtos redakcijos *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* (Civilinio kodekso įvadinis įstatymas, *BGBI.* I, p. 2494; 1997 I, p. 1061), paskutinį kartą iš dalies pakeistas 2021 m. rugpjūčio 10 d. įstatymo 2 straipsniu (*BGBI.* I, p. 3515), visų pirma jo 247 straipsnio 3 ir 6 dalys

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2012 m. birželio 16 d. sutartimi *Mercedes-Benz Bank AG* suteikė O. K., kaip vartotojui, paskolą motorinei transporto priemonei įsigyti. Sutarties sudarymo momentu galiojusi pavėluotų mokėjimų atveju taikoma palūkanų norma sutarties dokumentuose nurodyta nebuvo.
- 2 O. K., laikydamasis sutarties, paskolą grąžino. Tuomet *Mercedes-Benz Bank AG* 2015 m. gegužę grąžino atitinkamas garantijas. Kredito sutartis tapo visiškai įvykdyta.
- 3 2018 m. rugsėjo 25 d. raštu O. K. kredito sutartį atšaukė.
- 4 *Mercedes-Benz Bank AG* su tuo nesutiko. O. K. pateikė ieškinį *Landgericht Stuttgart* (Štutgarto apygardos teismas). Jis reikalauja grąžinti jo sumokėtas sumas. Be to, jis siekia, kad už iš šių sumų gautą naudą *Mercedes-Benz Bank AG* sumokėtų palūkanas, 5 procentiniais punktais didesnes nei atitinkama bazinė palūkanų norma.
- 5 Šį ieškinį *Landgericht Stuttgart* atmetė. Jis pažymi, kad kredito sutartis yra visiškai įvykdyta ir nuo to laiko praėjo daugiau negu treji metai. Todėl O. K., teismo manymu, pagal sąžiningumo principą (BGB [*Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilinis kodeksas), toliau – BGB] 242 straipsnis) nebegali remtis teise atsisakyti sutarties.
- 6 *Landgericht Stuttgart* sprendimą O. K. apeliacine tvarka apskundė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 7 O. K. mano, kad jo sutarties atsisakymo laikotarpis nėra pasibaigęs, nes jis apskritai dar neprasisidėjo. Jis teigia negavęs visos informacijos, kuri yra būtina pagal Sąjungos teisę (Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies b punktas, siejamas su 10 straipsnio 2 dalimi) ir atitinkamas nacionalinės teisės nuostatas.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

Dėl a klausimo

- 8 Direktyvoje 2008/48 nėra aiškiai reglamentuota, ar ir, jeigu taip, kada išnyksta direktyvos 14 straipsnyje numatyta teisė atsisakyti sutarties.
- 9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, daug argumentų rodo, kad teisė atsisakyti sutarties nebeegzistuoja, kai kredito sutartį abi šalys yra visiškai įvykdžiusios:

- Direktyvos 2008/48 34 konstatuojamoji dalis (žr. generalinio advokato G. Hogan išvadą bylose C-33/20, C-155/20 ir C-187/20, *Volkswagen Bank ir kt.*, EU:C:2021:629, 107 punktas)
 - informavimo pareigos tikslas pagal Direktyvos 2008/48 10 straipsnį (žr. generalinio advokato G. Hogan išvadą bylose C-33/20, C-155/20 ir C-187/20, *Volkswagen Bank ir kt.*, EU:C:2021:629, 108 punktas)
 - Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl Direktyvos 85/577 (2008 m. balandžio 10 d. Sprendimas *Hamilton* (C-412/06, EU:C:2008:215, 41 ir paskesni punktai)
 - Direktyvos 2002/65 6 straipsnio 2 dalies c punktas (žr. 2019 m. rugsėjo 11 d. Teisingumo Teismo Sprendimą *Romano* (C-143/18, EU:C:2019:701, 39 punktas))
 - Direktyvoje 2008/48 nenumatytas joks ribojimas laiko atžvilgiu vartotojui pasinaudoti teise atsisakyti sutarties, numatyta direktyvos 14 straipsnio 1 dalyje (2021 m. rugsėjo 9 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Volkswagen Bank ir kt.* (C-33/20, C-155/20 ir C-187/20, EU:C:2021:736, 117 punktas)). Tačiau visiškai neribota teisė valstybių narių teisės sistemose, kiek galima spręsti, būtų beprecedentė.
 - Atsižvelgiant į tikslą užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį, visiškai neribota teisė, ko gero, būtų ir neproporcinga (žr. atitinkamai 2016 m. lapkričio 9 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Home Credit Slovakia* (C-42/15, EU:C:2016:842, 72 punktas)).
- 10 Kad po visiško sutarties įvykdymo teisė atsisakyti sutarties neišnyksta, galėtų liudyti tai, kad laiko atžvilgiu neribotos teisės atsisakyti sutarties paskirtis – atgrasyti ir taikyti sankcijas (2021 m. rugsėjo 9 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Volkswagen Bank ir kt.* (C-33/20, C-155/20 ir C-187/20, EU:C:2021:736, 124 ir paskesni punktai)).
- 11 Vis dėlto, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, šis aspektas yra mažareikšmis dėl kelių priežasčių:
- Baudžiamasis ir atgrasomasis teisės atsisakyti sutarties pobūdis Direktyvoje 2008/48 nėra aiškiai pabrėžiamas (žr. direktyvos 34 konstatuojamąją dalį, kurioje remiamasi siekiu suderinti pasinaudojimo teise atsisakyti sutarties tvarką panašiose srityse).
 - Direktyva 2011/83, kurioje Sąjungos teisės aktų leidėjas numato, kad sutarties atsisakymo laikotarpis pasibaigia po tam tikro laiko (9 straipsnio 2 dalis) net ir tuo atveju, jeigu informacija apie teisę atsisakyti sutarties nebuvo pateikta (10 straipsnis).
 - Po to, kai sutartis visiškai įvykdoma, nebeįmanoma tikslingai papildyti informaciją apie iš sutarties kylančias teises ir pareigas.

- Pagal taip pat Sąjungos teisėje galiojančią teisinės valstybės principą baudmė gali būti skiriama tik tuomet, jeigu pareigos turėtojas būtų galėjęs laikytis teisės aktų. Tačiau Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalies nuostatos daugelyje vietų yra netikslios ir suformuluotos atvirai. Tam tikrais atvejais po Teisingumo Teismo peržiūros paaiškėjo, kad Vokietijos teisės aktų leidėjo ir *Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas) taikyti aiškinimai buvo neteisingi (žr. 2021 m. rugsėjo 9 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Volkswagen Bank ir kt.* (C-33/20, C-155/20 ir C-187/20, EU:C:2021:736) ir 2020 m. kovo 26 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Kreissparkasse Saarlouis* (C-66/19, EU:C:2020:242, 49 punktas)).

Dėl b klausimo

- 12 Kai po kredito sutarties sudarymo yra praėjęs tam tikras laikas ir sutartis yra visiškai įvykdyta, vartotojo rėmimasis iš Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies kylančia teise atsisakyti sutarties konkrečiu atveju pagal nacionalinę teisę gali būti nesąžiningas (nacionalinė aukščiausios instancijos teismų jurisprudencija). Pagal BGB 242 straipsnį skolininkas turi sąžiningai vykdyti sutartinę prievolę laikydamasis teisinių papročių.
- 13 Kyla klausimas, ar toks nacionalinės teisės aiškinimas pažeidžia Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalį.
- 14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nuomone, kad taip nėra, rodo pirmiau 9 ir 11 punktuose nurodytos priežastys, visų pirma:
 - Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl Direktyvos 85/577 (2008 m. balandžio 10 d. Sprendimas *Hamilton* (C-412/06, EU:C:2008:215, 41 ir paskesni punktai))
 - Direktyva 2011/83, kurioje Sąjungos teisės aktų leidėjas numato, kad sutarties atsisakymo laikotarpis pasibaigia po tam tikro laiko (9 straipsnio 2 dalis) net ir tuo atveju, jeigu informacija apie teisę atsisakyti sutarties nebuvo pateikta (10 straipsnis)

Dėl c klausimo

- 15 Direktyvoje 2008/48 nei 14 straipsnio 3 dalyje, nei kitoje vietoje nereglamentuojama, kokias teises turi vartotojas, veiksmingai atsisakęs sutarties.

- 16 Pagal nacionalinę teisę vartotojas, veiksmingai atsisakęs sutarties, tam tikromis sąlygomis turi ne tik teisę reikalauti grąžinti atliktus mokėjimus (sumokėtas palūkanas ir įmokas), bet ir teisę reikalauti grąžinti naudą, kurią kredito davėjas gavo iš jo mokėjimų; jeigu kredito davėjas yra bankas, preziumuojama, kad jis tokią naudą gavo ir kad šios naudos dydis atitinka delspinigių, kurių jis gali reikalauti, dydį (nacionalinė aukščiausios instancijos teismų jurisprudencija). Šiuo atveju tai yra bazinė palūkanų norma, padidinta 5 procentiniais punktais.
- 17 Teisingumo Teismo jurisprudencijoje pripažinta, kad kalbant apie sutartis, kurioms taikoma Direktyva 2008/48, valstybės narės negali sutarties šalims nustatyti pareigų, nenumatytų šioje direktyvoje, kai joje pateikiamos suderintos nuostatos srityje, su kuria susijusios šios pareigos (2021 m. rugsėjo 9 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Volkswagen Bank ir kt.* (C-33/20, C-155/20 ir C-187/20, EU:C:2021:736, 107-108 punktai)).
- 18 Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 3 dalyje reglamentuojamos veiksmingo sutarties atsisakymo teisinės pasekmės. Tiesa, reglamentuojamos tik kredito davėjo teisės.
- 19 Todėl kyla klausimas, ar Direktyvoje 2008/48 įtvirtintos suderintos nuostatos, kurios reglamentuoja visą veiksmingo sutarties atsisakymo teisinių pasekmių sritį – tai reikštų, kad valstybės narės neturi teisės savo nacionalinėje teisėje palikti galioti arba priimti nuo šios direktyvos nuostatų nukrypstančių nuostatų (Direktyvos 2008/48 22 straipsnio 1 dalis) – ar kurios reglamentuoja tik kredito davėjo reikalavimo teisių sritį. Kad suderintos direktyvos nuostatos reglamentuoja ne vien tik kredito davėjo reikalavimo teisių sritį, rodo direktyvos tikslas sukurti tikrą vidaus rinką (žr. Direktyvos 2008/48 7 ir 9 konstatuojamąsias dalis).
- 20 Jeigu vis dėlto paaiškėtų, kad Direktyvoje 2008/48 įtvirtintos suderintos nuostatos reglamentuoja tik kredito davėjo reikalavimo teisių sritį, galėtų būti, kad direktyvos 14 straipsnio 3 dalyje nenumatytas vartotojo reikalavimo teises valstybės narės pagal direktyvos 23 straipsnį numato kaip sankcijas. Jeigu kredito sutarties atsisakoma praėjus daugiau negu 14 dienų po sutarties sudarymo, to priežastis, ko gero, paprastai būna informavimo pareigos pažeidimas.
- 21 Tačiau pagal Direktyvos 2008/48 23 straipsnio antrą sakinį tokia sankcija turėtų būti proporcinga. Jeigu kredito sutartis yra visiškai įvykdyta, ši sankcija iš principo neturėtų būti taikoma (žr. šios santraukos 9 punktą). Pripažįstant šios santraukos 16 punkte aprašytą teisę reikalauti grąžinti gautą naudą, pareiškimas apie sutarties atsisakymą po to, kai kredito sutartis visiškai įvykdoma, vartotojui turėtų tokį poveikį, tarsi kiekvienas jo atliktas mokėjimas būtų pinigine investicija, duodanti 5 procentiniais punktais nei bazinė palūkanų norma didesnę grąžą, ir jis galėtų laukti kiek tik nori prieš atsisakydamas sutarties.
- 22 Direktyvos 2008/48 35 konstatuojamoji dalis, pagal kurią ši direktyva neturi turėti įtakos valstybių narių nuostatoms, reglamentuojančioms prekių grąžinimą ar kitus susijusius klausimus, nagrinėjamu atveju, ko gero, netaikoma, nes teisė reikalauti

grąžinti gautą naudą yra tiesiogiai kredito sutarties atsisakymu grindžiama reglamentavimo tvarka.

DARBINIS VERTINMAS